

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja c. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 3 krone.

Udje dobé list zastoj.

Vsebina: Osnutek postave o razdolitvi posestev. — Mesto in dežela. — Dva znamenita dogodka. — Vrednost gnojnice. — Vzorna zbirka jabolk in hrušek za Štajersko. — Kako visoki naj bodo kompostni kupi? — Iz razprav osrednjega odbora c. kr. kmetijske družbe na Štajerskem. — Zborovanja podružnic. — Iz podružnic. — Uradno. — Vposlano. — Tržna poročila. — Z a d r u g a: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Oznanila.

Osnutek postave o razdolitvi posestev.

Že dolga leta sem skušajo postavodajavni činitelji uvesti reforme, ki bi lahko državi tako potreben kmetijski stan ohranile in ga varovale pred preveliko zadolžitvijo ali pa tam, kjer so kmetje že preveč zadolženi, pomoči z razdolitvijo. Večkrat je bila vlada od obeh zbornic, ki sta v ta namen sestavili posebne odseke in tudi od kmetijskega sveta pozvana, naj preuči prašanje razdolitve srednje posesti, naj hitro vse zato potrebno pripravi in v okviru tega podjetja izdela postavo, ki bi temeljila samo in izključno na načelu od upnika neodpovedljive anuitetne hipoteke, ker le na ta način bi bilo mogoče razdolitvi posestva na široki podlagi. Vedno napredujoča in vedno večja zadolženost srednje posesti je vlado napotila, da je naročila izdelati osnutek tozadevne postave. Sedaj je prišel ta osnutek kmetijskim in gospodarskim organizacijam, da ga preštudirajo in o njem izrečejo svoje mnenje. Ob enem z osnutkom pa je poslala vlada pripojen dopis, v katerem izjavlja, da do njega še ni zavzela nobenega stališča in da noče na nobeno stran prejudicirati. Iz tega moramo sklepati, da imamo samo osnutek poročevalca pred seboj, do katerega bodo še razne kmetijske korporacije, a tudi vlada zavzela svoje stališče, ki bo torej še v marsikateri točki korenito spremenjen. Vlada je pozvala tudi O. O. štajerske kmetijske družbe, naj izreče o osnutku svoje mnenje; temu pozivu je O. O. ugodil v svoji seji dne 10. septembra. Ker se sedaj pripravlja postava, ki bo nekako podobna oni o razbremenitvi posestev, ker skušamo sedaj osvoboditi posest od kapitalizma, svoje dni pa so jo osvobodili podložništva, desetine in rabote in ker je sedaj mogoče, da se še o pravem času sliši tudi mnenje kmetov o posameznih določbah tega osnutka, zato se nam zdi primerno, da seznanimo naše kmetovavce z bistvenimi določbami tega novega osnutka. To delo nam je zelo olajšano z izbornim in temeljitim poročilom, ki ga je gospod Klammer podal v O. O. c. k. štajerske kmetijske družbe in s pomočjo katerega skušamo podati glavno vsebino tega osnutka.

Ta osnutek daje samo okvir, v katerem si lahko vsaka dežela določbe te postave tako ali tako uredi, ali za celo deželo ali pa za posamezne njene dele. Osnutek je razdeljen v štiri dele, med katerimi ima prvi 28, drugi pa 2 paragrafa.

Oddelek I obsega določbe, na kak način se misli razdolitvi urediti; oddelek II obsega določbe o spremembi izvršilnega reda iz leta 1896 glede dosege zastavne pravice na glavnici nad 200 K, oddelek III ima določbe o početku veljavnosti, oddelek IV pa predpise o izvršitvi te postave.

V prvi točki je določen pojem kmečke posesti, za katero je ta postava pravzaprav ustvarjena. Kmečka posest se imenujejo one posesti srednje velikosti, ki tvorijo gospodarsko enoto in imajo stanovanja in gospodarska poslopja. Sicer pa bodo še posamezne deželne postave dale podrobnejše določbe in ta pojem bolj točno precizirale, posebno glede tega, kaj se sme in mora računati h kmečki posesti. Ali je katera posest res kmečka, to določi v vsakem okraju posebna komisija. Sestavo te komisije prepušča osnutek posameznim deželnim postavam. Predno pa taka komisija izreče svoje mnenje, mora pritegniti k svoji seji tudi zaupnike občine. Predsedstvo v teh komisijah ima zastopnik okrajne politične oblasti. Proti izreku te komisije je možen rekurz na deželno komisijo, v kateri predseduje zastopnik politične deželne oblasti. Posestvo se mora v zemljiški knjigi označiti kot „kmetško“, a ta označba se lahko tudi odpove, če so se razmere na posestvu vsled gospodarjenja tako spremenile, da se dotično posestvo ne more več v smislu postave imenovati „kmetško“.

Točka 13. osnutka določa, da se, ko bo stopila postava v veljavo za posestva, ki so označena kot kmetška, lahko zastavna pravica v zemljiški knjigi zahteva le za one terjatve, ki se lahko vračajo v anuitetah, ki jih upnik ne more odpovedati in za katere velja stalna obrestna mera. Izjemo tvorijo le posojila (anuitetna) hranilnic in skupnih ubožnih blagajn. Tem se lahko zastavna pravica vpiše tudi tedaj, če se ni določila stalna obrestna mera in se je pridržala pravica odpovedi. Odpoved pa v navadnih razmerah ne sme biti krajša, ko eno leto (§ 19.).

V § 17. se nadalje naštevajo slučajji, v katerih se lahko odpovedo sicer neodpovedljiva anuitetna posojila in sicer če je bil anuitetni obrok več ko eno leto neplačan; če se je vrednost posesti znižala za več ko eno šestino, če se posest eksekvira ali če pride posestnik v konkurz. Deželna postavodaja lahko določi še tudi druge slučaje, v katerih se dolg lahko v najmanj polletnem roku odpove. Zastavne pravice za druge terjatve se sicer, kakor hitro je posestvo označeno kot kmetško a še predno je odlok, ki to izreka, pravomočen, lahko vpišejo, a se morajo takoj, ko postane ta odlok pravomočen, uradno izbrisati (§ 13.). Določbe tega osnutka ne zadevajo vpisa zastavne pravice za varstveno glavnico od upnika neodpovedljive rente in vpisa za plačilo take rente kot realno breme. K tem določbam spadajo starostne rente oddajavcev posesti, tako imenovanih „prevžitkarjev“.

V § 14. se določa, da se terjatve iz danih kreditov kakega prevzetega posla ali iz naslova jamščine ali odškodnine le tedaj dajo zastavno-pravno vpisati v zemljiško knjigo, če se te terjatve dajo vračati v anuitetah, če niso odpovedljive in imajo določeno obrestno mero, torej če se dajo spremeniti v anuitetni dolg. Opomniti treba, da je najmanjši rok, v katerem se lahko taki anuitetni dolgovi vrnejo, deset, največji pa šestdeset let. Zaostale anuitete imajo čez tri leta zastavno pravico le v vrsti za vsemi drugimi, prej zaznamovanimi terjatvami; čez šest let popolnoma ugasne zastavna pravica, če ni bil pravočasno stavljen predlog za prisilno postopanje ali če se ni pravilno izvršil.

V § 20. se določa, da se lahko tudi druge terjatve, ki sicer nimajo značaja anuitetnega posojila, pod določenimi pogoji vpišejo v zemljiško knjigo in sicer tedaj, če te terjatve z že zastavnopravno vpisanim dolgom ne znašajo več ko od deželne postave določeni nekolikratni katastralni znesek, če je njih obrestna mera vsaj za 1% nižja ko v deželi običajna obrestna mera pri hipotekarnih posojilih in če velja vsaj enoleten rok odpovedi. Tudi pri predajanju zemljišča med živečimi sorodniki ali zakonci, ali po smrti je poskrbljeno, da se izplačilo zastavnopravno vpiše, ne da bi se vsled

tega moralo spremeniti v anuitetno posojilo; pač pa se zemljišče ne sme preveč obremeniti. Obrestna mera takih posojil ne smè biti višja od običajne, tudi se posojilo, dokler živi upnik na zemljišču, ne sme odpovedati. Sicer je določen polleten rok za odpoved (§ 20.). Nadalje se v tem paragrafu določa, da naj deželna postavodaja določi obrestno mero pri takih hipotekarnih posojilih in način, kako se bo odmerila. Dolžnik pa ima pravico, svoje anuitetno posojilo v polletnem roku odpovedati, dasi je to posojilo upnik dal kot neodpovedljivo (§ 23.).

Važno določbo ima § 24., po katerem se lahko zastavna pravica dobi tudi za druge, dasi z določbami postave neskladne terjatve; vendar pa se ta pravica čez tri leta do polovice izgubi in čez šest let celo za celi znesek glavnice, če se terjatev ni z obojestranskim sporazumom spremenila v posojilo, primerno postavi ali pa če je bila prisilna dražba primerno uvedena in izvršena. Taki vpisi se potem uradno izbrišejo.

Po § 25. se eksekucija izvrši le takrat, če je bila prejšnja eksekucija premičnega premoženja ali nestalnih zemljišč brezuspešna ali če županski urad potrdi, da posestnik nima dovoljnega premoženja te vrste.

Po § 27. se lahko terjatve javnih kreditnih zavodov, hranilnic in zavarovalnic, posojilnic in zadružnih sirotinskih hranilnic, za katere je vpisana zastavna pravica na kmetiji, spremene v teku treh, kvečjemu petih let v anuitetna posojila; če se to ne zgodi, potem ima upnik pravico to posojilo odpovedati le po § 17. Tedaj se mora terjatev vrniti v polletnih anuitetah.

§ 28. ima določbe, da bo postava postala veljavna šele dve leti potem, ko bo že razglašena.

Velika prednost tega osnutka je, da je določen kot okvir državni postavodaji, ker so razmere po kronovinah zelo različne in bi bilo nemogoče ustvariti postavo o razdolžitvi, ki bi lahko veljala za vse posamezne kronovine; treba samo opozoriti na določbo o največjem znesku dolga, ki se ravna po mnogokratniku katastralnega pridelka, ki pa je seveda po različnih krajih zelo različen. Važno je tudi dejstvo, da lahko dežele počakajo s to postavo na trenutek in čas, ki se jim bo zdel ugoden. Dasi se v nekaterih slučajih, ki jih določata §§ 19. in 20., hipotekarna posojila lahko hipotekarično vpišejo, vendar je to vedno mogoče le z omejitvami pri obrestni meri (1% manj ko navadno) in z določitvijo posebnega roka za odpoved.

V vsem osnutku se kaže stremljenje po varstvu kmetijskih zemljišč in ohranitvi njihovega značaja v tem, da se vsi dolgovi spremene v anuitetna posojila. Važne in dobre so tudi določbe o najvišji obremenitvi, ki veljajo tudi za slučaj prevzema med sorodniki in zakonci. Pomiselke vzbujajo edino § 25. o eksekuciji. Če se kmetiskemu posestvu po eksekuciji odtegnejo sredstva za obrat, se vendar ne more dalje vzdržati in mora kmalu, kar je popolnoma naravno, priti do eksekucije; tudi izgubi s tem mnogo svoje vrednosti. V praksi pa bo ta postava na vsak način pripomogla, da se bo nadaljnje za-

dolževanje ustavilo in dolg vedno manjšal. Na vsak način pa ne bo več mogoče tako lahko in lahkomišlno delati dolgove; s tem bo postava vplivala tudi vzgojevalno. Tudi se mora pohvaliti v postavi stremljenje, da se pri prejemanju posestev preprečijo visoki dolgovi. Tudi bi se omejilo lahkomišlno dajanje kredita. Velika nevarnost pa je v tem, da bodo mnogi privatni upniki odpovedali svoja posojila. Tako bo prišlo do mnogih eksekucij, ki bodo vrednost zemljišč zelo znižale. Tudi v tem bi bila nevarnost, če bi več kronovin na enkrat uvedlo ta zakon, ker bi se s tem na vsak način zmanjšal kurz zastavnih pisem. Vse te pomiselke pa bo predelani načrt odpravil, odpravijo se deloma lahko tudi s tem, če se postava ne bo v vseh deželah sočasno uvedla.

Glavni tajnik Juvan.

Mesto in dežela.

Ralph Waldo Emerson, znameniti ameriški pisatelj, piše v svojih esejih: „Mesto dobiva svoj naraščaj in svoj prirastek vedno z dežele. Mesta bi že davno izmrla, če bi ne dobivala nove sveže krvi z dežele. Kar je danes mesto, to je včeraj ali predvčerajšnjim prišlo z dežele.“ Kar Emerson tukaj pravi, je precej vsakdanje in lahko umljivo. A to resnico moramo navesti izrečno, ker jo ljudje vse preradi in prepogosto pozabijo. Posebno danes, odkar se je med kmetovavci začelo živahno gibanje, odkar začenjajo kmetovavci rabiti svoje v ustavi zajamčene pravice; vsled tega mislijo nekateri krogi, da je izbruhnil boj med mestom in deželo. Seveda ne manjka na nobeni strani (pri kmetovavcih je to popolnoma pravično in umljivo) krepkih in odločnih bojevnikov in kar dela v stvari največjo zmešnjavo, je dejstvo, da izpolnjuje naše veliko dnevno časopisje svojo nalogo le deloma pravično; ta naloga bi bila v tem, da bi svoje bravce objektivno informiralo o vseh dogodkih na gospodarskopoličnem polju in da svoje bravce primerno izšola v tej stvari, ki je danes važnejša ko kedaj prej. K temu še prihaja, da se s polaganom širitvijo mestnih občin življenjski pogoji vedno bolj in avtomatično otežujejo in sicer že iz tega vzroka, ker je pot, po kateri gre pridelek od pridelovavca do konzumenta, vedno daljša, ker je število postaj med obema vedno večje, kar se jako občutno pozna na cenah živil v mestu. Ako k temu še pride mestna občinska uprava, ki le pomanjkljivo ali celo ne ustreza zahtevam moderne aprovizacije, potem je pač lahko umljivo, če se mestni konzumenti lahko razburijo proti deželi in nad tem pozabijo, da mesta in njih prebivavci ne morejo dobro živeti, če dežela zunaj mesta ne uspeva.

Ta skupnost interesov med mestom in dežele obstoja torej v resnici in prav nobenega vzroka in povoda ni za sovraštvo. Kmetijski stanovi niso nikdar dvomili, da je uspeh kmetijstvo, posebno živinoreje, odvisen od konzumske zmožnosti mest. Zato pa lahko kmetijstvo zahteva, da se bo njega pomen za mesto pravično vpošteval in uvaževal. Samo umetne se ustvarjajo nasprotstva v interesih, kjer pravzaprav ni nobenih, če se na primer s pomočjo statistike skuša dokazati, da prispeva kmetijsko prebivalstvo absolutno

manj pri javnih bremenih ko mestno z industrijskim in obrtnim. To mnenje je svoje dni povzročil spis dr. Schilderja, ki služi marsikom še danes za vir vsepovsodi tam, kjer hoče kdo dokazati, da gredo neagrarni interesi nad kmetijske.

Tukaj se danes s tem prašanjem ne moremo podrobno pečati; samo to hočemo konstatirati, da imajo take argumentacije samo akademično vrednost in da ne zaslužijo truda, ki se navadno zanje porabi; jasno je, da je v državi, ki ima v svojem prebivalstvu kmetijsko in logarsko večino, ta večina gospodarsko odločujoč faktor.

Da začnemo zopet z Emersonovim citatom, ki smo ga v uvodu navedli: Že regeneracija, ki jo izvršuje dežela na mestu, je žrtev, ki deželi zelo drago pride. Ravno te dni se je neka berlinska korespondenca na podlagi najnovejših statističnih podatkov o gibanju delavcev v mestu in na deželi pečala s tem prašanjem. Potem ko je pojasnila obseg selitve delavstva v mesto, pravi popolnoma primerno:

„Posebno neugodne rezultate za deželo in kmetijstvo pa kaže raziskava, če pomislino, da so ljudje splošno stari dvajset let, ko odidejo z dežele. Tako dolgo jih mora dežela rediti. Tukaj moramo pomisliti, koliko breme za deželo je vzgoja mladih ljudi. Če vzamemo za vsakega mladega človeka, ki je prišel z dežele v mesto, približno 2000 K za stroške pri vzgoji, potem si lahko izračunamo, da izgubi kmetijstvo vsako leto približno 400.000.000 mark (480 milijonov K) na korist mesta, kajti vsako leto se preseli približno 200.000 ljudi z dežele v mesto. Seveda je ta vsota le pavšalna, a če bi bila tudi manjša, vendar nam jasno dokazuje, da imajo mesta veliko korist od priseljevanja z dežele, kajti višje število porodov daje v Nemčiji dežela. A s tem višjim številom še ni doseženo vse.

Na deželi rojeni ljudje se vzgojijo in razvijejo v močne in zdrave delavce, trud in žrtve, ki so potrebne za doraščajočo mladino, plača dežela, a v zahvalo za to nima za svoja dela dovolj delavcev, ker ji odide vse v mesto.“

Razmere v Avstriji niso mnogo različne. Odseljevanje deželnega prebivalstva v mesta, oziroma prehod k drugim poklicom kaže štetje poklicov. V naslednjem pregledu imamo podatke tega štetja; ozirali smo se pri sestavi tega pregleda poleg uradnih podatkov tudi na Juraškovo knjigo: „Die Staaten Europas“ (5. izdaja 1903/04).

Leto	Prebivalstvo Avstrije	Agrarno prebivalstvo	Agrarno prebivalstvo v odstotkih	Neagrarno prebivalstvo	Neagrarno prebivalstvo v odstotkih
1880	22.144.244	13.441.529	60-70	8.702.715	39-30
1890	23.895.418	13.351.739	55-88	10.543.674	44-12
1900	26.150.708	13.709.204	52-43	12.441.504	47-57

Te številke kažejo, da se je agrarno prebivalstvo v obravnavani dobi, to je v teku dvajsetih let, pomnožilo le za 267.675 oseb = 2 odstotka, dočim je njegov odstotni delež na skupnem prebivalstvu nazadoval za 8-27 odstotkov.

Koliko zelo je bilo naraščanje mest udeleženo na tej spremembi socialne strukture, to uvidimo, če si ogledamo številke, ki nam kažejo mestno pre-

bivalstvo v desetletju 1890/1900. Le par primerov: Prebivalstvo Dunaja se je v tej dobi pomnožilo za 22·74 odstotkov, prebivalstvo Linca za 23·29 odstotka, Gradca za 23·21, Celovca za 16·72, Ljubljane za 15·43, Inomosta za 15·20, Prage za 14·44 odstotka i. t. d. Poprečno pa se je prebivalstvo cele države v desetletju 1890 do 1900 po podatkih centralne statistične komisije pomnožilo za 9·44 odstotka. Ti podatki nam pač jasno dokazujejo, da so se mesta večala na škodo prebivalstva na deželi.

In še nekaj. Poleg regeneracije mest ima deželno prebivalstvo še največje žrtve za vojaštvo. Danzer pravi v svoji „Armeezeitung“ 28. novembra 1907, da je na Dunaju in v Budapešti le vsak deseti, ki pride k naboru, sposoben za vojaštvo, v alpskih deželah pa vsaki drugi. „Po tem razmerju — pravi dalje — se tudi kontingent rekrutov razdeli. Tako pride, da dopolnjuje Tirolsko, ki ima manj prebivalcev ko Dunaj, neglede na artilerijo in tehnične trupe, 16 vojnih in 5 domobranskih bataljonov in 3 eskadrona, Dunaj pa le 1 infanterijski regiment popolnoma (4 bataljone), 1 infanterijski in 2 domobranska do polovice (5 bataljonov) in le malo 1 kavalerijski regiment (k večjemu šestino, torej en eskadron regimenta). Če torej plačuje Dunaj več davka v denarju, v krvi ga plačuje Tirolska na vsak način več.“

Vse to so dejstva, ki tako jasno dokazujejo potrebo dežele za mesto, da je le slepa trma, če kdo zahteva politiko brez kmetijstva. Treba samo vedno pomniti: propadanju dežele in kmetijstva sledi neizogibno propadanje mest. To nam dokazuje zgodovina, če si jo ogle damo z gospodarskopoličnega stališča, na vsaki strani. Zato bi pač bilo vredno, da bi se v uvodu navedene besede pisatelja Emersona bleščale v mestnih zastopih in županskih salonih v zlatih črkah na vidnem in častnem mestu.

H. R.

Dva znamenita dogodka.

Dva dogodka sta, ki se nam zdita posebno važna in znamenita in o katerima hočemo tukaj govoriti, ker zadevata agrarce.

Socijalna demokracija, ki vidi v samoraslem in torej v dobrem pomenu besede konservativnem kmetskem stanu najmočnejši jez, ob katerem se vedno razbijejo valovi njene strankarske politike, je vsled-predloga, sprejetega na socijalno-demokratskem občnem zboru v Reichenbergu, za sedaj za poskus priredila v Bodenbachu na nemškem Češkem od 25. julija do 24. avgusta strankarski tečaj, ki je obsegal 27 učnih dni s skupno 152 učnimi urami; na tem tečaju bi se naj izučile nove agitatorske in organizatorske moči, stari agitatorji in organizatorji pa bi naj izpopolnili svoje znanje. Za nas je največje važnosti, da se je na tem tečaju poučevala tudi nacionalna ekonomija s posebnim ozirom na agrarno prašanje. Po izkušnjah, ki se lahko dobé iz knjig in brošur socijalno-demokratskih voditeljev in iz njihovih govorov, si pač lahko predstavljamo, na kak način se je v tem strankarskem

tečaju obravnavalo agrarno prašanje. Zato pa bo za vse one sloje, ki streme za tem, da se temeljni in samorasli kmetski stan ohrani, kmalu nastala neizogibna potreba, da s svoje strani zastopajo ona iz znanosti in prakse posneta načela, ki dajejo edino jamstvo, da se bodo zemljiški posestniki ohranili in da se trdna podlaga človeške družbe in države ne bo žrtvovala brezvestni agitaciji in pomanjkljivemu zanimanju poklicanih krogov, da ne rabimo hujše besede.

Drugi dogodek, ki ni pomenben samo za nas agrarce, ampak zanimiv tudi za one srednje sloje, ki so danes baš naši najhujši sovražniki, je govor, ki ga je imel bivši prezident severne ameriške republike, Roosevelt v Utiki v Severni Ameriki. V tem govoru je povdarjal, da je nad Ameriko in nad vse druge kulturne države prišla doba degeneracije. Če pa Amerikanec vkljub tem znakom propadanja in nazadovanja zre z veselimi nadami v bodočnost, potem je temu vzrok znanje, da Amerikanec sicer ve, da ni vse tako, kakor bi moralo biti, da pa delajo vsi Amerikanci na to, da se to zlo odpravi in škoda popravi. Vsled tega ta čas propadanja in nazadovanja za Ameriko ne bo imel zlih posledic. Vzrok vsega zla — pravi Roosevelt — tiči v prehitrem naraščanju mest, ker se dežela ni vzporedno z njimi razvijala. Kmetu in njegovemu življenju treba na vsak način posvetiti isto pozornost ko industrijskemu delavcu v mestu. Kmet si mora svoje življenje tako urediti, da se bo z družino vred z veseljem držal kmetije in da se mu ne bo tožilo po mestu. Zato treba pred vsem posvetiti ženskemu in delavskemu prašanju na deželi največjo pozornost, kajti kmetica je, ki nosi na svojih ramah bodočnost našega naroda.

Naj smo že občudovavci Roosevelta ali ne — jasno je, da so te njegove besede zlata vredne, posebno pa oni del njegovega govora, v katerem govori o vzrokih vsega zla. Ta del se da brez vsake spremembe prenesti tudi na naše razmere in dokazuje to, kar pametni agrarci pri nas že leta in leta z besedo in pismom kažejo in učijo, žalibog še prevečkrat le slepim očem in gluhim ušesom. Kaj nam pomaga vse narodnogospodarsko in strankarsko politično hujskanje, ves boj za dobrote napredka in meščanske svobode, vse državnopolitične modrosti, ko pa nam v najvažnejših prašanjih narodnega gospodarstva in socijalne politike neznanje pravega položaja in kašnjava nemarnost branita, da bi krepko in odločno z reformami začeli tam, kjer je za človeško družbo in državo najbolj potrebno. —y.

Vrednost gnojnice.

Vsak nekoliko razumen gospodar se že zaveda, kak velik gospodarski greh je, če se pusti gnojnica odtekati po cestah.

Hvala Bogu so se v teku časa razmere toliko spremenile, da so gospodarji začeli pri zgradbi hlevov in

gnojišč gledati tudi nato, kako bi si gnojnico — ta bistveni del gnoja — kolikor mogoče ohranili.

Čeravno dandanes gnojnico visoko cenimo, vendar pa moramo povdarjati, da gnojnici manjka ena glavnih redilnih snovi in sicer fosforova kislina. Sama gnojnica pospešuje zategadelj bujno rast listja, koristila nam bo torej pri listnatih rastlinah, ne pa pri zrnastih rastlinah, katere potrebnejše za napravo zrnja v prvi vrsti veliko fosforove kisline. Kdor svoja žitna polja gnoji z gnojnico, bo pridelal pač mnogo slame ampak malo lepega zrnja; treba je zaradi tega fosforovo kislino dodati v podobi kagega umetnega gnojila, ki je bogato na fosforovi kislini, n. pr. Tomaževa žindra. Gnojnica in Tomaževa žindra dajeta bogate pridelke.

Ravno taka je stvar tudi pri travnikih; po gnojnici sami se bodo razvile trave jako gosto, tako da nam zaradi tega poležejo in začnejo gniti.

Če pa gnojimo še s fosforovo kislino (najbolje na jesen s Tomaževim žindrom), tedaj še le dobi krma pravo hranilno vrednost, in postanejo trave tudi bolj trdne, tako da nam ne poležejo tako lahko.

In še nekaj, kar moramo vpoštevati pri gnojenju s samo gnojnico po travnikih je to-le: na takih travnikih vidimo same trave. Če pa pogledamo travnik, ki je gnojen tudi s Tomaževim žindrom, opazimo, da se je vmes naselilo samo od sebe veliko detelje. Na ta način si lahko torej zboljšamo kakovost krme.

Pri vsakem gnojenju se mora dandanes kmet vprašati, zakaj tako? Le na ta način je mogoče doseči boljše dohodke.

Važno je prašanje, na kak način naj gnojimo s Tomaževim žindrom? Glede tega je najboljšo, da jo raztrosimo na jesen enakomerno po travnikih in njivah; na to pa navozimo in razškropimo po vrhu gnojnico. Dež in sneg poskrbita že zato, da prideta ti gnojili do korenin, ki ju posesajo in porabijo.

Kdor pa svojih travnikov ne more lahko z gnojnico pognojiti, recimo zaradi tega, ker so v jeseni premokri, ali pa da so preveč oddaljeni, si lahko pomaga na ta način, da si napravi kompostne kupe, katere je potrebno pridno polivati z gnojnico; zaradi tega morajo biti kompostni kupi zgoraj nekoliko vglobljeni, da laže pijejo gnojnico. Takšemu, z gnojnico dobro napojenemu kompostu še lahko pridenemo Tomaževim žindrom.

S takšnim kompostom dajemo travnikom zadosti dušika in fosforove kisline in bodemo dosegli gotovo dobre uspehe, dosegli bodemo več in boljše krme. Z.

Vzorna zbirka jabolk in hrušek za Štajersko.

Ta knjiga je izšla v drugi izdaji z 42 slikami, ki kažejo prerez sadežev. Petnajst najboljših in najdragocenejših vrst je koloriranih. Izšla je knjiga v Gradcu z letnico 1910; izdal jo je štajerski deželni odbor.

V tej knjigi so opisane one vrste jabolk in hrušek, ki jih priporoča štajerski deželni odbor, da se naj sadijo po posameznih treh delih dežele. Izhajajoč od načela, saditi malo vrst in le one,

ki najbolj zanesljivo uspevajo in se dajo najbolj zanesljivo vnovčiti, priporoča knjiga za Gornje Štajersko 12 vrst jabolk in 7 hrušek, za Srednje 16 jabolk in 12 hrušek, za Spodnje 15 jabolk in 11 hrušek. Te vrste se razmnožujejo v deželni drevesnicah v Brucku ob Muri, Gleisdorfu in Celju; s tem, da se za znižano ceno oddajajo le te vrste, se mnogo pripomore do enotnosti naše sadjereje. Če se bodo v velikih množinah pridelovale le nekatere in to najboljše vrste, bo sadjereja v bodoče boljše, ker bo delo bolj enotno in vnovčevanje bolj preprosto in lažje. Pri opisu posameznih vrst se povdarja: najvažnejše o rasti, primerni zemlji in legi, primerni obliki drevesa, ravnanju z drevesom, zoritvi, sortiranju, shranjevanju in razpošiljanju sadja. Da se posamezni sadeži lažje spoznajo, so naslikani v prerezu, razun tega pa imamo tudi barvane slike 11 jabolk in 4 hrušek. Izdajo te knjige je visoki deželni odbor poveril deželnemu ravnatelju za vinorejo in sadjerejo, gospodu Antonu Stieglerju. Knjiga se je tako posrečila, da moramo res obema čestitati.

J. L.

Kako visoki naj bodo kompostni kupi?

V različnih krajih se vidijo kompostni kupi, ki so 1—1,5 m visoki. Tako visokih kupov iz več vzrokov ni priporočati. Če se hoče tak kup z gnojnico polivati, tedaj vidimo, da je težko premočiti cel kup, ker se gnojnica ne more tako hitro vpijati.

Bolj visoke kompostne kupe moramo delati le tam, kjer nam primanjkuje prostora. Kjer pa imamo dosti prostora, delati je le 30 do 40 cm visoke kupe. Zakaj? Takšni nizki kupi potrebujejo sicer več prostora, a jih je zato pa tudi dosti lažje prekopavati in pripravljati. Tudi pokončevanje različnega plevela, ki se naseli ščasoma na kompostu, je lažje pri nizkih kupih. Gnojnica, s katero moramo polivati kompost, se dosti hitreje vpija in premoči lepo cel kup. Na nizke kupe se stranišni gnoj, katerega je posebno priporočljivo primeševati h kompostu, dosti hitreje in lažje spravi in tudi lažje dobro pomeša s kompostom.

In še nekaj, kar posebno govori za nizke kupe, je to, da postane kompost v nizkih kupih dosti prej poraben, ker različne tvarine v takih kupih dosti prej sprsteno v črno prst.

Če primešamo že kompostu umetna gnojila, zlasti Tomaževo žlindro, kakor to delajo razumni kmetovavci z najboljšim uspehom marsikje, tako lahko takšna umetna gnojila pomešamo s kompostom dosti boljše in dosti bolj enakomerno na nizkih kompostnih kupih, kakor na visokih; takšen kompost, ki je že itak bogat na dušiku in kateremu se primeša še primerna množina fosforove kisline, pač mora storiti svojo dolžnost, če ga denemo na travnike, in nam bo z bogatim pridelkom dobre krme poplačal majhen trud. Takšen kompost je treba kolikor mogoče še v teku jeseni ali pa v zimi raztrositi po senošetih.

Z.

Iz razprav osrednjega odbora c. kr. kmetijske družbe na Štajerskem.

Seja dne 10. septembra 1910. Začetek ob 10. uri predpoldne.

(Dalje in konec.)

1. Društva za varstvo in rejo živali za podporo v znesku 4000 K za razstavo, ki bi se naj priredila v Mariboru.

2. Štajerskega perutnino-rejskega društva v Gradcu za podporo 1000 K za udeležbo na razstavi v Nemčiji.

3. Perutnino-rejskega društva v Ljubnem na Gor. Štaj. za podporo k hlevski stavbi v znesku 60 K.

4. Podelitev popotne podpore v svrhu obiska domačih perutnino-rej vinarskemu inštruktorju Janeza Arndtu v Lonču. (Vsled sklepa O. O. z dne 11. januarja 1910.)

Poročevavec član O. O. gospod Edelsbrunner naznani, da sta se perutnino-rejski društvi v Gradcu in Mariboru z ozirom na nedostatna gmotna sredstva odrekli podpori za nameravano razstavo.

Se vzame na znanje.

Nadalje poroča, da se je odsek zedinil glede naslednjega načina porabe državnega in deželnega prispevka v znesku 10.000 K, oziroma 2000 K, skupaj torej 12.000 K in da priporoča, naj O. O. temu pritrdi:

1. Štajerskemu perutnino-rejskemu društvu v Gradcu se da letna podpora v znesku 1.500 K

2. Štajerskemu perutnino-rejskemu društvu v Mariboru se da letna podpora v znesku 1.500 "

3. Štajerskemu perutnino-rejskemu društvu v Ljubnem (Gor. Štaj.) se da letna podpora v znesku 1.500 "

4. Perutnino-rejskemu društvu v Radvanju pri Mariboru se da letna podpora v znesku 1.500 "

Vsa ta društva pa morajo dane vsote porabiti pred vsem za razdeljevanje plemenske perutnine.

5. Za publikacije in eventualne nepričakovane izdatke 500 "

6. Za potovalna predavanja 300 "

7. Za brezplačno razdelitev plemenske perutnine članom kmetijske družbe 5 200 "

Vsota 12.000 K

Nadalje predlaga poročevavec, naj se da perutnino-rejskemu društvu v Ljubnem na Gor. Štaj. 60 K kot prispevek za stavbo perutninskega hleva v Mauternu pri posestniku Stockerju in da se vzame iz dotacije 1500 K pod tem pogojem, da se bo stavba po predpisih izvršila.

Predlog je bil sprejet.

Glede podpore za poučno potovanje vinorejskega inštruktorja Arndta v Lonču sklene O. O. na predlog svojega člana pl. Dehne, da se bo najprej po podružnici pri prosivcu informiral, ali je še pripravljen iti na to poučno potovanje in ali ima za to dovolj časa. Če še je, potem se mu naj nakaže podpora iz letne dotacije I. štajerskega perutnino-rejskega društva.

Perutnino naj nakupi in razdeli družbina pisarna s pomočjo deželnih strokovnih organov v sredi oktobra, perutnino mariborskega perutnino-rejskega društva pa o priliki razstave na koncu oktobra in sicer po

6—10 K za peteline in

5—8 K za kokoši.

Predlog se sprejme.

c) Poročilo in predlog o navsvetih člana odseka dr. Tauscha in o sklepu 87. občnega zbora kmetijske družbe (predlog podružnice Schlading) glede razdelitve plemenske perutnine.

Poročevavec član O. O. gospod Edelsbrunner priporoča, naj O. O. preide preko tega predloga na dnevni red, ker predlagatelj te zadeve iz tega vzroka ni smatral za aktualno, ker se je razdelitev plemenske perutnine izvršila popolnoma v redu in ker ni za ustanovitev podružnih plemenskih vzrejalšč v tem okviru nobenega zadržka, tako da se lahko tudi predlogu podružnice Schlading na 87. občnem zboru kratkomalo ugodi.

Predlog je bil sprejet.

d) Poročilo in predlog o povabilu štajerskega perutnino-rejskega društva, naj se priklopimo zvezi štajerskih perutnino-rejcev.

Poročevavec član O. O. gospod Edelsbrunner priporoča, naj ne pristopimo, ker mora družba v perutnino-rejskih rečeh ohraniti vodstvo.

Predlog je bil sprejet.

e) Ker ni sredstev, se svoje dni projektirani informativni tečaji o perutnino-reji za učitelje ne bodo vršili, tudi se ne bo nakupila brošurica o umetnem valjenju („Die künstliche Glucke“), ki je med tem sicer že razprodana.

f) Prošnji deželnega kulturnega sveta za kraljevino Češko, nemška sekcija, naj brezplačno oddamo eno plemo štajerske kokoši (1 petelina in 10 kokoši) hebski pašniški zadrugi v Hebu se ugodi in sklene za to potreben denar vzeti iz zneska za publikacije 500 K; perutnino-rejskemu društvu v Mariboru se dovoli za nameravano razstavo 5 srebrnih in 5 bronastih kolajn in sklene se stroške pokriti iz prej navedenega zneska za publikacije; poročilo tega društva o porabi subvencije za leto 1909 in o njega delovanju v letu 1909 se vzame na znanje; ravno tako odlok visokega c. k. poljedelskega ministrstva z dne 17. julija glede razdelitve državne podpore za povzdigo perutnino-rejstva, pri čemer se sklene predložiti ministrstvu zvišanje podpore za društvo v Ljubnem (Gor. Štaj.) od 1000 K (predlog ministrstva) na 1500 K; od prezidija podružnici v Lipnici podeljene 3 srebrne in 3 bronaste kolajne, nagrada v denarju v znesku 10 K in dve po 5 K se vzame z odobravanjem na znanje; ob enem se sklene, tej podružnici za pokritje upravnih stroškov pri perutninski razstavi, nameravani ob priliki živinske razstave, dati še prispevek 50 K in ga vzeti iz zgore omenjenega zneska za publikacije.

8. Okrajni odbor v Kirchbachu prosi podpore za gozdno drevesnico.

Poročevavec I. podnačelnik gospod vitez pl. Plessing poroča o ugodnih uspehih v letu 1908 od okrajnega odbora za kmetijske podružnice Kirchbach, Sv. Štefan in Jagerberg osnovane gozdne drevnice, iz katere se je oddalo že nad 20.000 drevesc, v letu 1911 pa se jih bo lahko oddalo že nad 40.000; zato priporoča, naj O. O. to splošno koristno napravo podpre z 200 K in vzame ta znesek iz obresti ustanov.

Predlog je bil sprejet.

9. Predlog podružnice Kumberg glede omejitve kosanja zemljišč. Poročevavec član O. O. gosp. Czeicke.

Poročevavec omeni, da je težko v tej stvari res z uspehom kaj ukreniti in zato želi, naj se visoka vlada pozove, da poizve s političnimi podrejenimi oblastmi, na kak način bi se naj kosanje zemljišč uspešno omejilo.

10. Sklepanje o povabilu kulturnopolitičnega društva na Dunaju, naj O. O. odpošlje delegata k enketi o produktivnih močeh Avstrije in naj poda mnenje o predloženem programu.

Poročevavec ekscelenca dr. grof Meran. Njegov pismeni referat prečita generalni tajnik. Predlog poročevavca, naj O. O. odpošlje delegata k tej skupščini, se sprejme in kot delegata se izvolita člana O. O. dr. Klusemann in glavni tajnik.

11. Osrednje društvo za reformo stanovanj v Avstriji na Dunaju prosi, naj se priklopimo njegovim akcijam.

Poročevavec član O. O. ekscelenca grof dr. Meran. Tudi to poročilo, ki ga je odsotni poročevavec pismeno poslal, prečita glavni tajnik. Poročevavec pozdravlja to akcijo, a opozarja na to, da na Štajerskem že deluje društvo „za varstvo domačije“ v smislu centrale, zato predlaga, naj se imenovani centrali pošlje zahvalno pismo in ob enem naznani, da se O. O. ne more pečati z imenovano stvarjo, ker ima isti namen za Štajersko že društvo „za varstvo domačije“, ker vsled množine malih in srednjih gospodarstev pridejo velike stavbe le zelo redko v vpoštev in ker mora O. O. oskrbovati mnoge druge posle, ki jih je prevzela kmetijska družba.

Predlog je bil sprejet.

12. Predlogi.

Član O. O. pl. Dehne predlaga, naj se da štajerskemu čebelorejskemu društvu za nameravano razstavo o priliki graškega jesenskega sejma prispevek 150 K za 15 nagrad v denarju in naj se ta znesek vzame iz dotacije za malo živino.

Predlog je bil sprejet.

13. Naznanila.

C. k. železniško ministrstvo vabi naj se udeleži O. O. seje dne 3. oktobra glede pogovora o nadaljnji pripustitvi 7odstotne doklade k tarifom c. k. državnih železnic pri južni železnici.

Skleno se na ta pogovor odposlati člana državnega železniškega sveta in O. O. gospoda Sutterja in njegovega namestnika, gospoda R. pl. Dehneja.

Prošnja deželnega potovalnega učitelja za sadjerejo in vinorejo Großbauerja in kmetijskih podružnic v Nemški Bistrici, Riegers-

burgu, Stainzu in Angeru za kolajne in diplome za nameravano razstavo sadja.

Skleno se od gospoda potovalnega učitelja podprtim prošnjam ugoditi in vsaki podružnici dati po 3 srebrne razstavine kolajne in 6 diplom.

Kmetijska centrala na Dunaju prosi, naj se pridružimo njeni peticiji glede od borze nameravane določitve efektivne najmanjše teže.

Stvar se sklene oddati načelnstvu, ki jo naj reši.

Vabilo bavarskega kmetijskega sveta v Monakovem, naj se udeležimo jubilejnih svečanosti 25. in 26. septembra.

Ker so člani O. O. preveč obloženi z delom, se sklene opustiti udeležbo pri teh slavnostih in jih pozdraviti brzojavno.

Deželna zveza za tujski promet na Štajerskem praša, kako bi se dal tudi kmetski stan pritegniti v njen delokrog.

O. O. sklene v tej stvari stopiti v zvezo s potovalnimi učitelji.

Odlok visokega c. k. poljedelskega ministrstva glede prispevka za mlekarški odsek se vzame na znanje, ravno tako negativni odgovor na prošnjo za prispevek k penzijskemu zavarovanju. Došli dopisi se razdele posameznim strokovnim odsekom. Od gospoda potovalnega učitelja Goričana poslano kmetijsko knjigovodstvo v slovenskem jeziku se sklene dati v tisk.

Predsednik izjavi, da je zapisnik zadnje seje, proti kateremu ni bilo ugovora, odobren, določi prihodnjo sejo na dne 18. oktobra in naznani sklep seje.

Zborovanja podružnic.

= **Št. Jurij v Slov. gor.** Naša kmetijska podružnica priredi v nedeljo dne **23. oktobra 1910** poučen shod v gostilni gosp. Fr. Krajnca. Živinozdravnik gosp. dr. Hugo Hinterlechner bo predaval o kužni bolezni na parkljih in gobcih pri govedu. Živinorejci, pridite na shod! H. Fanedl, tajnik.

= **Slovenji Gradec.** Vabilo k slavnostnemu zborovanju c. k. kmetijske podružnice, ki se vrši v nedeljo dne 30. oktobra 1910 ob 1. uri popoldne v dvorani okrajnega zastopa slovenjegraškega. — Dnevni red: 1. Izročitev srebrne kolajne z diplomom c. k. kmetijske družbe štajerske večletnemu zaslužnemu članu, načelniku okrajnega zastopa gospodu A. Güntherju po nadzorniku deželne živinoreje gospodu M. Jelovšek. 2. Predavanje imenovanega gospoda o umni živinoreji. 3. Žrebanje enega ovenčka in razdelitev kmetijskega orodja. Člani podružnice in prijatelji kmetijstva, pridite v obilnem številu k temu izvenrednemu zborovanju! Predsedništvo.

Iz podružnic.

= **Sv. Benedikt v Slov. gor.** (Glavno zborovanje). V nedeljo dne 18. septembra se je vršilo tu glavno zborovanje kmetijske podružnice. Navzočih je bilo okoli 50 udov. Po pozdravu je pre naredil gospod načelnik dnevni red v toliko, da je postavil 3. točko vsporeda na prvo mesto ter prosil gospoda potovalnega učitelja Pirstingerja, da prevzame besedo

k poučnemu govoru. Ta govori najprvo o sadjereji, priporoča vrste, ki bi v naši zemlji najbolj rodile in največji dobiček donašale, priporoča skupno naročevanje potom podružnice, omenja pravilno sajenje in obrezovanje ter tudi gnojenje. Za tem govori o vinogradnih nasadih in ameriškanskih vrstah, za naš kraj prikladnih, o škropljenju, jesenski kopi in gnojenju. Končno navede še tudi nekaj o umetnih gnojilih. Po končanem govoru se gospod predsednik zahvali gospodu govorniku za poučljive besede in nasvete, katere so vsi navzoči prav zvesto poslušali. Račun za leto 1909 se pregleda in odobri. Na predlog gosp. Sim. Kurbusa ostane tudi za prihodnjo triletno dobo prejšnji odbor. Od c. k. kmetijske družbe v Gradcu se naj za leto 1911 naprosi: 1 čistilnik, 1 travniški dvorezni plug, nekaj goltnih cevi in nekaj Matijevičevih merilnih trakov. Ko se še zglasijo udje v naročitev semen in umetnih gnojil, se to glavno zborovanje sklene.

= **Sv. Jurij ob Ščavnici** 10. oktobra 1910. Kmetijska podružnica Sv. Jurij ob Ščavnici je imela dne 26. avgusta t. l. dvojno zborovanje in predavanje, in sicer po rani maši v gostilni gospoda Divjaka pri Kapeli, drugo popoldne v Ivanjih v tamošnji gostilni. Dnevni red: 1. Zborovanje. 2. Predavanje o umni živinoreji, pomenu gospodarskega časopisja za kmetijstvo, kmetijsko knjigovodstvo po gospodu Josipu Zidanšek, strokovnem učitelju na kmetijski šoli pri Št. Juriju ob južni železnici. Gospod načelnik Breznik pozdravi navzoče in izrazi veselje, da je v kljub raznim današnjim shodom vendar prišlo zadostno udeležencev na poučno zborovanje. Navede, da je današnji čas napreden, da je potreba časa, da kmetijstvo ne sme zaostati in je torej k temu potrebno vsestranskega pouka. Podružnica hoče deloma temu ugoditi, da prireja po okraju poučne shode, organizira kmetsko samozavest, pripeljati kmečki stan do gospodarske samostojnosti. Gospod inženir Zidanšek pozdravlja navzoče kot prvokrat na pouku med njimi, omenja veliki pomen večkratnega skupnega pouka ter preide k dnevnemu redu. Umna živinoreja: Velikega pomena pri gospodarstvu je danes govedoreja. Cene izborne, treba je le, da se do dobrega napredka pri govedoreji ne podcenjujejo glavna temeljna načela: oplemenitev in vzgoja. Na prvo je treba že vsled važne panoge — mlekarstva — za pleme izbirati in imeti pri tem posebno pozornost. Zakon je, le od dobrih živali jemati za pleme. Le od dobrih, lepo razvitih krav se da dobiti dobro pleme, od katerih znamo, da so dobre dojnice. Prvo in drugo tele od krave je malokedaj sposobno za pleme. Isto je pri svinjah. Za pleme je boljše pustiti jesensko tele, da imamo priložnost ga po zimi s senom krmiti, dočim po leti s travo. (O vzgoji svinj glej „Gospodarki Glasnik“ št. 19, poročilo kmetijske podružnice v Vučji vasi.) Krmljenje je posebne važnosti. Novim dojnim kravam se naj boljše krmi kot nedojilnim. Pri hlevih naj bode snaga, korita snažna, hlev po mogočnosti zdrav in svetel. Red naj bode pravilo vsakega živinorejca. Prašičem tudi prav dobro dé snaga in

posebno prostost, po čemer se hitro razvijajo. Pomen delatstva pomenja veliko za razvoj ali padeč kmetijstva, zato je treba tudi v tem oziru posebne pozornosti. Kmetijsko knjigovodstvo je za gospodarstvo posebne važnosti. Gospodar naj zapisuje vse dohodke in izdatke, kar pokaže, koliko prigospodarimo ali zagospodarimo, kateri predmet se v gospodarstvu izplača, kateri ne, dá nam pojasnilo, kaj bi v prihodnjem letu najbolj kazalo s pridom negovati. Časopisje na gospodarskem polju je važen činitelj. Vsi stanovi imajo svoje časopise. Potrebno je torej, da kmet posebno dandanes z vso vmeno podpira svoj stanovski časopis „Gospodarski Glasnik“, piše za njega, ga pomaga izpolniti z nasveti, pouki i. t. d. H koncu še pokaže gospod potovalni učitelj Matijeveč merilni trak za tehtanje žive živine, kojega smo pozneje pri sosedu poskusili in se nam je jako dopadel. Gospod predsednik Breznik povzame po pouku besedo in se zahvali učitelju za njegov trud. Nadaljuje potem in omenja o velikem svetovnem boju za življenje, kar nas bodri, da moremo posebno skrbno čuvati naše gospodarke interese. Dandanešnji smo prizadeti posebno pri vinoreji, kar se vidi letos. Mnogo stroškov, delo z velikim trudom, a vendar še ni nadeje, da bi prišli do boljše vinske bodočnosti, da se rok povrnitve plačila brezobrestnih posojil na pet let podaljša, oziroma tudi obrok davka, še bolj plemenito pa vlada ravna, ako vsa brezobrestna posojila črta. To se naj na merodajnih mestih protežira. Za njim povzame besedo gospod tajnik Nemeč o prevelikem pomanjkanju skupnega gospodarskega dela, povdarja potrebo, da se tudi najbolj skriti in oddaljeni sloji priklopijo kmetijstvu in gospodarski napredek podpirajoči misli ter se pridobijo za skupno delo in pouk. Gospod Zemlič razlaga gospodarske ugodnosti, katere smo imeli tekom obstoja naše podružnice. Imamo na razpolago dve travniški brani, eno v Radencih in eno v Dragotincih. Dalje štiri škropilnice, dve za drevje in dve za vinograd. Ena je pri gospodu Vuku, predstojniku v Trbegovcih, druga pri načelniku Brezniku, tretja drevesna pri Janku Pelelnu, štrta pri gospodu Trstenjaku, županu v Ivanjševcih, ter se ta orodja proti mali odškodnini lahko od udov rabijo. Dalje smo lani imeli pri podružnici 4 merjasce od osrednjega odbora, 12 kokoši, 6 petelinov, letos ravno toliko. Zborovanje v Ivanjcih istega dne je bilo precej obiskano in je bil tukaj isti dnevni red, le da je tukaj gospod potovalni učitelj svoje predavanje bolj podaljšal in pridjal v svojem pouku še nauk o pridelovanju krme. Gospod predsednik Breznik pa je v sklepni besedi še bolj živahno govoril o opustitvi, oziroma olajšavah pri brezobrestnih posojilih. Sledila še so naročila in se je posebno sadnih drevesc letos precej naročilo. V novembru in decembru še priredi podružnica štiri predavanja in občni zbor, ter vabi do tedaj vse kmetovavce in prijatelje kmetijstva k obilni udeležbi in k mnogoštevilnemu pristopu h kmetijski družbi.

Nemeč, tajnik.

Vposlano.

Udje podružnic Rogatec-Slatina, Meštinje, Šmarje pri Jelšah in Kozje dobé skupno 500 triletnih jablanic (kanadski kosmač [reneta] in veliki renski bobovec) po izredno nizki ceni, 50 vinarjev komad, iz drevesnice gosp. Andreja Drogeniga, posestnika v Kačidolu, pošta Podplat, kjer se bo dobro oglasiti pravočasno.

Dober oče preskrbi svojo hišo pravočasno, istako dober gospodar svoj travnik s potrebno hrano (gnomjem), kajti le s hrano dobro založen travnik more prinašati dovolj in za živino tečne trave. Kmetovavec, sedaj na jesen, ko se končajo kmalu vsi poljski opravki, pojdi na travnik ter ga reši morečih zajedavic; izruj grmičevje, iztrgaj mahovje, pokončaj podlessek in osat, ki se šopiri še z drugim plevelom. Vzami brano in počesi ž njo travnik, da zgine ž njega ta srab, to mahovo garje, da si more zemlja oddahnuti in da jo mraz more oplemeniti z novo rodilno silo. Travi se ne zgodi nič žalega, marveč hvaležna se ti skaže na ta način, da ti prinese prihodnje leto mnogo več darov, če ji storiš pristopne hranilne snovi na tak način; vreča z umetnimi gnojili se bo obilo poplačala in vedi, da pride hlevski gnoj na travniku draže od umetnih gnojil.

Uradno.

Razglas.

Po posredovanju O. O. c. k. kmetijske družbe štajerske je c. k. ministrstvo za poljedelstvo po c. k. namestništvu štajerskem dalo razglasiti, da se manj premožnim posestnikom smejo gozdna (iglasta) drevesca iz državnih drevesnic dati za izredno znižano ceno 2 kroni za 1000 drevesc, da v posameznih, posebno priporočljivih slučajih celo popolnoma brezplačno. Ta izvenredna ugodnost pa se je dala pod tem pogojem, da se prepreči potrata z drevesci; da premožnejši prilike ne morejo zlorabiti, se mora izkazati vsak prošnjik za drevesca po znižani ceni ali celo zastoj z uradno izpolnjenim izkazom o svojem premoženju.

Št. 12 $\frac{620}{9}$ 1910 **Razglas**

c. k. namestništva z dne 29. septembra 1910.

Z ozirom na pretečo nevarnost, da se zanese in razširi kuga pri govedih, se je odločilo c. k. namestništvo na prodlagi zakona z dne 9. avg. 1909, drž. zak. št. 177, in nato izišlih naredb in razglasov odrediti sledeče:

1. V političnih okrajih Celje, Konjice, Ljutomer, Maribor, Ptuj, Brežice in Slov. Gradec, potem Feldbach, Gradec, Hartberg, Lonč, Lipnica, Radgona, Voitsberg in Weiz se sme tržna živina od kraja do kraja prevažati samo potom železnice in se mora ozirati pri tem na vse one predpise, ki so veljavni pri prometu z živino, bodisi na podlagi splošnih postav, bodisi posebnih administrativnih predpisov.

2. Tržno živino goniti je dovoljeno samo do najbližnje železniške postaje, kakor zopet od najbližnje postaje do tistega kraja, ki je zaznamovan na živinskem potnem listu in to vedno po najkrajšem potu. V poštev pa pridejo vse one železniške postaje, ki so opremljene z mehničnimi pripomočki za nalaganje in izvagoniranje živine.

3. Vse navedene določbe za govejo živino veljajo tudi v prometu z ovcami.

4. Vsi prestopki tega razglasa, ki je pravomočen takoj po razglasu v „Grazer Zeitung“, so kaznivi po določbah 8. poglavja, postave z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177.

C. k. namestnik: Clary I. r.

Tržna poročila.

Graško tržno poročilo.

Sejem s krmo in slamo od 26. septembra do 2. oktobra 1910. Pripeljalo se je 50 vozov s 406 metriskimi stoti sena in 19 vozov s 160 metriskimi stoti slame, in je bil boljše obiskan ko pretečeni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kislod K 4.— do K 5.80, sladko od K 4.20 do K 6.—; ržena slama od K 4.20 do K 5.10; pšenična slama od K 4.— do K 4.80, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K 3.60 do K 4.—.

Sejem z rogato živino dne 6. oktobra 1910. Prignalo se je 370 volov, 283 bikov, 330 krav, 107 živih telet, in 131 konj pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnic.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: 8 volov, 24 bikov, — krav, — telet; na Gornje Štajersko: 166 volov, 50 bikov, 120 krav, — telet; Predarlberško: 40 volov, 70 bikov, 30 krav, — telet; v Nemčijo: — volov, — bikov, — krav, — telet; Moravsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Švico: — volov, — bikov, — krav, — telet; Solnograd: 4 vole, 2 bika, 5 krav, — telet; na Češko: 7 volov, — bikov, 20 krav, — telet; v Trst: — volov, — bikov, — krav, — telet; Italija: — volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže. Klavni voli, tolsti od K 90.— do K 104.— (izjemoma K 112.—), poltolsti od K 78.— do K 88.—, suhi od K 76.— do K 78.—; voli za pitanje od K 78.— do K 88.—; klavne krave, tolste od K 68.— do K 80.—, poltolste od K 54.— do K 68.—, suhe od K 42.— do K 52.—; biki od K 74.— do K 92.—; dojne krave do 4. teleta od K 70.— do K 86.—; črez 4. tele od K 62.— do K 68.—; breje od K 62.— do K 72.—; mlada živina od K 76.— do K 90.—. Za 1 kilogram mrtve teže: telet do K —.— do —.—; svinje od K —.— do K —.—; pitanske svinje od K —.— do K —.—.

Sejem klavne živine dne 7. oktobra 1910. Zaklana živina: 456 telet, 1984 svinj, 3 komadi drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.40 do K 1.50; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.52 do K 1.60; nemške mesne svinje od K —.— do K —.—; nemške pitanske svinje od K 1.48 do K 1.56; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.52 do K 1.58; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.50 do K 1.54; mesne svinje od K 1.46 do 1.62, bosnjaške pitanske svinje, debele, od K 1.48 do K 1.54; bosnjaške pitanske svinje, suhe od K —.— do K —.—; ovce od K —.80 do K —.86; kozlički in jagnjeta od K —.— do K —.—.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Koruza		Proso	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje ..	50	10	—	8	—	8	—	8	—	750	10	—	—
Ormož ..	50	950	850	8	—	8	—	8	—	750	9	—	—
Gradec ..	50	1125	838	863	894	725	8	—	—	—	—	—	—
Ljubno ..	50	1125	850	825	9	8	—	—	—	—	—	—	—
Maribor ..	50	950	7	750	8	825	8	—	—	—	—	—	—
Ptuj ..	50	950	750	7	—	750	7	—	—	—	—	—	—
Inomost ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec ..	50	1110	937	860	850	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pešt ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Solnograd	50	1060	815	—	—	825	850	—	—	—	—	—	—
Dunaj ..	50	1076	807	824	874	794	—	—	—	—	—	—	—
Line ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mesto	Kil	Ajda		Bob		Seno sladke		Seno kislod		Ržena slama		Ježna slama	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje ..	50	—	—	11	—	4	—	3	—	350	250	—	—
Ormož ..	50	—	—	15	—	3	—	280	3	—	280	—	—
Gradec ..	50	888	14	—	313	3	—	245	225	—	—	—	—
Ljubno ..	50	—	—	18	—	4	—	3	—	—	250	—	—
Maribor ..	50	7	—	11	—	2	—	—	—	2	—	190	—
Ptuj ..	50	7	—	13	50	4	—	350	350	450	—	—	—
Celovec ..	50	8	—	13	75	3	25	225	225	225	2	—	—

(Nadaljevanje na strani 160.)

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z. o. p.
Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Desetletnica

Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem.

Dne 8. oktobra 1910 je poteklo ravno deset let, odkar je bila ustanovljena Zveza gospodarskih zadrug na Štajerskem.

Na podlagi izvajanj in predlogov deželnega odbora je sklenil štajerski deželni zbor v svoji seji 5. maja 1900 ustanoviti Zvezo gospodarskih zadrug na Štajerskem in je poveril izvršitev tega sklepa deželnemu odboru.

Kot načela so se pri ustanovitvi te osrednje Zveze štajerskih gospodarskih zadrug postavila sledeča:

1. Z ustanovitvijo osrednje zadrugne blagajne posredovati pri denarnem prometu in denarnih transakcijah med članicami s kontokorentom in sicer a) s prejemanjem njihovega denarja na tekoči račun in z njega obrestovanjem; b) z dajanjem kreditov.

2. Izvrševati revizijo pri vseh članicah.

3. Nakupovati za svoje članice po njihovem naročilu potrebščine za kmetijsko gospodarstvo in posredovati pri takih nakupih.

4. Prodajati kmetijske pridelke svojih članic po njihovem naročilu in posredovati pri takih prodajah.

5. Zastopati skupne interese pridruženih članic. Dajati nasvete in navodila za ustanavljanje in pristop novih kmetijskih zadrug in izpopolnitev njihovih naprav in pospeševati poslovanje posameznih članic s strokovnimi nasveti in nauki. Na vsak način pa je izključeno obravnavanje političnih in verskih prašanj in sklepanje o njih.

Ustanovni občni zbor, ob enem I. Zvezin občni zbor je otvoril v deželni zbornici štajerski v Gradcu poročevavec deželnega odbora, gospod Franc grof Attems kot predsednik. Kot zastopnik vlade se je udeležil zborovanja c. k. namestniški svetnik gospod baron Hammer-Purgstall. Po izvolitvi Zvezinega odbora in nadzorstvenega sveta je izvolil odbor gospoda dr. Pavla viteza Störcka, današnjega glavnega ravnatelja Splošne zveze gospodarskih zadrug v Avstriji, za svojega predsednika.

Nepričakovani razvoj Zveze gospodarskih zadrug v teku njenih prvih desetih let nam najboljše kažejo nekolike številke:

Na koncu prvega poslovnega leta je imela Zveza 179 članic in sicer: 156 rajfajzovk, 22 drugih zadrug in društev in 1 osrednjo družbo (c. k. kmetijsko družbo). Na koncu poslovnega leta 1909 pa je imela 272 rajfajzovk, 70 drugih kmetijskih zadrug in društev in 2 osrednji društvi, skupno torej 342 članic.

Dočim je znašal na sklepu I. poslovnega leta skupni novčni in blagovni promet

Zveze 9,178.654·98, je dosegel skupni promet v letu 1909 višino K 67,267.900·90.

Kolika množina plodnosnega in neumornega dela tiči v teh številkah, bo videl tudi oni, ki se s kmetijskim in gospodarskim združništvom podrobneje ne peča.

Dasi se je ta obletnica obhajala tiho in brez posebnega hrupa, vendar pomenja značilen mejnik zavednega in plodnega delovanja v zgodovini razvoja avstrijskega gospodarskega združništva.

II.

II. učni tečaj za kmetijsko združništvo.

Od začetka januarja do začetka maja 1911.

Splošna zveza gospodarskih zadrug na Dunaju bo leta 1911 na Dunaju priredila štirimesečni učni tečaj o kmetijskem združništvu za mlajše Zvezine in zadrugne uradnike in one, ki se menijo tem službam posvetiti.

Poučevali se bodo na tem tečaju sledeči predmeti:

1. Splošna načela, zgodovina in organizacija kmetijskega združništva.
2. Splošno pravoznanstvo.
3. Zadrugno pravo.
4. Zadrugno knjigovodstvo (trgovsko računanje in korespondenca).
5. Davki in pristojbine.
6. Denar in kredit.
7. Kmetijsko blagoznanstvo.
8. Revidiranje.
9. Uprava in poslovanje hranilnic in posojilnic in njih knjigovodstvo.
10. Mlekarske zadruge.
11. Zadrugna prodaja žita.
12. Vojaške dobave.
13. Zadrugno vnovčevanje živine.
14. Zadrugno vnovčevanje vina in sadja.
15. Druge zadruge.
16. Železnice in njih tarifi.

Prijave za udeležbo se morajo poslati s prepisi spričeval in referenc najpozneje do konca oktobra t. l. Splošni zvezi gospodarskih zadrug v Avstriji na Dunaju I, Schauflergasse 6.

III.

Izkaz o kontokorentnem poslovanju zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem meseca septembra 1910. (Promet z denarjem in blagom).

A. Posojilnice.

Posojilnice	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Krediti		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. avgusta 1910	—	—	8,773.620	23	3,189.245	39	—	—
Promet septembra 1910	389.825	64	166.779	62	167.503	55	72.618	22
Skupaj	389.825	64	8,940.399	85	3,356.748	94	72.618	22
Proč vračila	—	—	389.825	64	72.618	22	—	—
Stanje dne 30. sept. 1910	—	—	8,550.574	21	3,284.130	72	—	—

B. Druge kmetijske zadruge in društva.

Kmetijske zadruge	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Krediti		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. avgusta 1910	—	—	3.080	90	1,245.992	25	—	—
Promet septembra 1910	—	08	—	82	16.918	45	8.810	59
Skupaj	—	08	3.081	72	1,262.910	70	8.810	59
Proč vračila	—	—	—	08	8.810	59	—	—
Stanje dne 30. sept. 1910	—	—	3.081	64	1,254.100	11	—	—

Ves promet posojilnih društev zveze meseca septembra 1910 K 796.727·03

Ves promet ostalih gospodarskih zadrug in društev meseca

septembra 1910 " 25.729·94

Stanje vseh vlog koncem septembra 1910 " 8,553.655 85

Stanje vsega kredita " " 1910 " 4,538.230·83

Uvoz blaga v septembru 1910 " 73.680·20

Izvoz " " " 1910 " 64.320·40

Skupni promet meseca septembra 1910 K 138.000·60

Število pridruženih posojilnih društev koncem septembra 1910: 276.

Število ostalih pridruženih gospodarskih zadrug in društev koncem septembra 1910: 73

IV.

Zvezina vnovčevalnica za sadje.

Ker bo Zvezina vnovčevalnica za sadje prihodnje dni začela razpošiljati namizno sadje in sadje za stiskanje, prosimo vse naše člane, oziroma članice, ki bi lahko oddali sadje v večjih množinah, naj nam pošljejo na naše stroške ponudbe z vzorci. Vsak vzorec mora kazati resnično povprečno vrednost ponujane vrste in biti za vsako vrsto sadja najmanj 3 kg težek.

IV.

Poročilo glede blagovnega prometa zveze.

1.

Trgovina z vinom.

Vsled slabega pridelka na Nižjem Avstrijskem in Moravskem namerava nekaj nižjeavstrijskih konzumentov kupiti na Štajerskem v času trgatve mošt od stiskalnice. To bo za štajersko vinorejo nova in ugodna prilika, da razširi svojo trgovino z vinom.

Tudi Zveza bo za svojo vzorno klet kupila več mošta od stiskalnice.

Zato uljudno vabimo vse svoje člane,

naj nam pošljejo pravočasno ponudbe, najpozneje pa **do konca tega meseca** in naj navedejo koliko in kako drago bi dali katero vrsto.

2.

Prodaja semenja za setev.

Opozarjamo svoje člane, da imamo še sledeča zimska žita na razpolago:

Petkuško zimsko rž, štajerski pridelek, moravsko zimsko rž, moravski zimski ječmen, janževo rž, zimsko graholjko.

Ker je zaloga razmeroma majhna, se blagovolite požuriti z naročili.

Na zahtevo se pošljejo tudi vzorci.

3.

Nakup deteljnega semena.

Ker bo Zveza tudi letos kupovala seme štajerske rdeče detelje, po možnosti naravnost od producentov, so prošeni vsi p. n. veleposestniki, posojilnice in podružnice, naj pošljejo Zvezi naslove producentov ali pa lastne ponudbe z navedeno ceno in množino.

Če je kje več producentov, je Zveza pripravljena organizirati nakup in odposlati posebnega strokovnjaka v ta namen.

Pojasnila daje Zveza gospodarskih zadrug na Štajerskem v Gradcu, Franzensplatz št. 2.

4.

Deželna vzorna klet v Eggenbergu pri Gradcu zveze kmetijskih zadrug na Štajerskem pošilja zajamčeno pristna štajerska bela in rdeča vina

raznih vrst in letnikov v posodah od 56 l naprej in v steklenicah po $\frac{7}{10}$ ali $\frac{3}{8}$ l, kakor tudi

sadjevec

domačega pridelka zvezine vzorne kleti v posodah od 56 l naprej.

Osebna naročila se lahko izvrše naravnost pri upravi deželne vzorne kleti v Eggenbergu pri Gradcu, Eckertstraße št. 335 (telefonska številka 1156) razun nedelj in praznikov vsak dan od 8. do 11. in od 1. do 6. ure.

Pismena naročila se naj pošljejo zvezi kmetijskih zadrug na Štajerskem, Gradec, Franzensplatz št. 2.

Vabimo p. n. okrajne zastope in občine, kakor tudi cenjene družbine ude, da inserirajo v „Gospodarskem Glasniku“. Cena je nizka. Ako se večkrat inserira in večji inserati, damo primeren popust. Naročila se naj blagovolijo vposlati naravnost družbini pisarni.

Tržna poročila.

(Nadaljevanje.)

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letne in živinske sejme.

Dne 26. oktobra na Ptuj (sejem s ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v mestu Mariboru*.

Dne 27. oktobra na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem).

Dne 28. oktobra pri Sv. Juriju**, okr.

Celje; v Gornjemgradu**; v Slovenski Bistrici**; pri Sv. Tomažu**, okr. Ormož; v Cmureku**; v Koprivnici**, okr. Kozje; na Muti**, okr. Marnberg; v Gradcu (sejem z rogato živino).

Dne 29. oktobra v Brežicah (svinjski sejem); v Gradcu (sejem z malo klayno živino).

Dne 31. oktobra pri Novi Štifti*, okr. Ormož.

Dne 2. novembra v Vitanju**, okr. Konjice; v Ormožu (svinjski sejem); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Lučah (sejem z drobnico), okr. Arvež; na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji).

Dne 3. novembra v Pišecah**, okr. Brežice; na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu (sejem z rogato živino in konji).

Dne 4. novembra v Konjicah*; pri Sv. Pavlu pri Preboldu*, okr. Celje; na Spodnji Polskavi (svinjski sejem), okr. Slov. Bistrica.

Dne 5. novembra na Ponikvi**, okr. Šmarje pri Jelšah; v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 7. novembra pri Novi Cerkvi**, okr. Celje; na Rečici**, okr. Gornji Grad; pri Sv. Janžu**, okr. Arvež; pri Sv. Lenartu v Slov. gor.**; v Peklu*, okr. Slov. Bistrica; pri Sv. Vidu pri Ptuj**; v Brežicah**; v Celju*.

Oznanila „Gospodarskega Glasnika“ za Štajersko.

Št. IV $\frac{152}{10}$

Razglas.

Mestna občina graška priredi v svoji tržnici v Kepplerjevi ulici tudi tekom letošnje jeseni kakor že prejšnja leta

dne 3., 4. in 5. novembra sejem za sadje

in vabi občinstvo, da se ga povoljno udeleži in obiše. Proda se lahko vsakovrstno **sveže in vdelano sadje, sadjevec, vino iz jagod štajerskega izvira** in ne oziraje se na domačo robo, se pripuste na trg **orodja in stroji**, ki so v zvezi s sadjarstvom in vinarstvom.

Natačnejša pojasnila daje tržni komisariat v Gradcu. - Vstop prost.

Gradec, dne 10. septembra 1910.

401-2

Mestni načelnik: **Dr. Fr. Graf.**

Ne 40 nego 6 K samo!

Ugodna prilika za nakup zajamčeno pristno

brade od divje koze

jelenovej alične, sveže in krasne, s 16 cm dolgimi kosminami, v lepem tulčku iz staroga srebra, s Hubertovim križcem samo 6 kron. Kosminje z obročkom zajamčeno pristno. Ako kdo uporabi to priliko in naroči, dobi poštnem povzetju pri vozaču kosmin od divje koze

Fenichelu

Dunaj IX.

Altmuttergasse št. 3/36.

Mnogo priznanj na razpolago.

381-5

More li travnik, ki sam ne dobi hrane (gnojila) prinašati bogato in za živino tečno hrano?

„Ne!“

Torej se mora travnik pognojiti, in sicer z največim uspehom sedaj v jeseni s

kajnitom in še s kakim fosforjevo kislino vsebujočim gnojilom.

Kajnit in 40odstotno kalijevo sol

razpošiljajo kmetijske zveze, zadruge in društva, kakor tudi vse tovarne za umetna gnojila in trgovci z umetnimi gnojili po celi Avstriji pod pogoji kalijevega sindikata.

Pojasnila in nasvete o porabi vseh umetnih gnojil daje brezplačno kmetijska posredovalnica kalijevega sindikata na Dunaju VIII/1, Skodagasse 3.

247-W

Ge Kometovi mlini

so dandanes najboljše za dobivanje debele in fine melje, ker so opremljeni s Hellerjevimi umetnimi mlinskimi kamoni, kojih ni treba nikdar ostriti in kojih kakovost je neprekosljiva. Priporočamo nadalje brusne kamne vsake vrste v najboljši kakovosti.

Prva tovarna za umetne mlinske kamne in gradnjo mlinov v Sandovu pri Češki-Lipli.

Komanditna družba **E. J. Heller.** Iščejo se zastopniki. 415b-24

Gospode naročevavce

uljudno prosimo, naj se pri kupovanju blagovolijo sklicevati na naš list.

